

Єлена ПРОХОРОВА,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна
ORCID 0000-0002-0637-5415
yeliena.prokhorova@kneu.edu.ua

ПОРІВНЯННЯ МОДЕЛЕЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Ключові слова: модель життєвого циклу організації

Анотація. Розглянуто зміст деяких моделей життєвого циклу організації, виконано їх порівняння. Виявлено спільні і відмінні риси кожної моделі, основні проблеми і управлінські завдання на кожному з етапів життєвого циклу організації.

Yeliena PROKHOROVA,
PhD, Associate Professor of the Department of Management,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine

BUSINESS DEVELOPMENT LIFE CYCLE MODELS COMPARISON

Keywords: business life cycle models

Abstract. The content of some life cycle models of organizations was considered, and their comparison was made. The common and distinctive features of each model, the main problems and management tasks at each stage of the organization's life cycle are revealed.

Теорія життєвого циклу використовується для дослідження і розуміння передумов і закономірностей зростання і розвитку підприємницьких ініціатив. Як правило, автори різних моделей життєвого циклу організацій (Грейнер, 1972; Адісес, 1989) [1, 2] намагаються пояснити, що відбувається на кожній стадії життєвого циклу всередині підприємства, які управлінські проблеми і завдання мають бути вирішені з метою успішного зростання і розвитку бізнесу від стартапу до великої корпорації, яка стимулює розвиток корпоративного підприємництва. Практичне значення моделей життєвого циклу полягає у визначенні основних загроз для існування бізнесу і потреб підприємців на кожній із стадій життєвого циклу.

Метою дослідження є порівняння моделей життєвого циклу щодо ідентифікації типових управлінських проблем і можливостей для розвитку бізнесу на різних стадіях життєвого циклу.

Дослідники пропонують виділяти від чотирьох і більше стадій життєвого циклу підприємств. Порівняльний аналіз підходів деяких найбільш відомих моделей наведено в таблиці 1. Із порівняння випливають такі висновки. Попри те, що автори виділяють різну кількість етапів життєвого циклу і по-різному їх називають, загальна логіка розвитку бізнесу протягом життєвого циклу спільна в усіх підходах: усе починається з пошуку підприємницької ідеї, аналізу середовища, розробки бізнес-моделі, пошуку інвесторів і запуску бізнесу. Потім бізнес зростає, адаптує управлінські підходи до успішного менеджменту великою компанією, а наприкінці життєвого циклу розглядає можливості подальшого зростання або ліквідації бізнесу.

Серед особливостей кожної моделі можна виділити такі. Л. Грейнер [1] фокусує увагу на тому, як менеджменту розв'язувати проблеми (кризи) кожного етапу розвитку бізнесу, не виділяючи етап завершення життєвого циклу взагалі. У моделі школи бізнесу університету Дюка [3], розробленій для підприємців, детально представлено зміст робіт на перших етапах розвитку бізнесу: генерування ідеї та оцінки можливостей, планування і запуску бізнесу. Завершується модель етапом зростання бізнесу, завершення життєвого циклу в моделі не представлено. У моделі Г. Ліхтенштейна і Т. Лайонса [4], розробленій спеціально для підприємців, також дуже детально аналізуються підготовка стадії, а також дитинства і раннього зростання. Такий саме підхід з підвищеною увагою до перших етапів життєвого циклу (визначення можливостей і фокусування на них, входу на ринок) знаходимо у Р. Прайса [5]. Але дві останні моделі завершуються ліквідацією або скороченням бізнесу, як і модель І. Адізеса.

Підсумовуючи, можна зробити такі висновки:

1) усі розглянуті моделі життєвого циклу виділяють ключові управлінські проблеми і завдання на кожному етапі;

2) моделі, розроблені для підприємців, які прагнуть заснувати бізнес, більш сфокусовані на етапах підготовки до запуску бізнесу: аналізі можливостей, пошуку інвесторів, розробці бізнес-моделі;

3) у деяких моделях автори не виділяють етап закінчення життєвого циклу, завершуючи аналіз на етапах зростання або насичення. При цьому увага приділяється пошуку шляхів для продовження зростання або стабілізації діяльності.

Подальші дослідження моделей життєвого циклу бізнесу варто присвятити уточненню показників, за якими визначається, на якому етапі життєвого циклу знаходиться підприємство.

Список використаних джерел

1. Larry E. Greiner. Evolution and Revolution as Organizations Grow. – *Harvard Business Review*, July-August 1972. Access: <https://hbr.org/1998/05/evolution-and-revolution-as-organizations-grow>

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика окремих моделей життєвого циклу

Автор моделі Зміст моделі	Л. Грейнер, 1972	І. Адізес, 1989	Р. Прайс, 2004	Г. Ліхтенштейн і Т. Лайонс, 2008	Модель школи бізнесу університету Дюка
Назва стадій	Креативність	Залицяння і немовля	Визначення можливостей і фокусування на них	Підготовча	Генерування ідеї та оцінка можливостей, планування
Управлінські проблеми і завдання	Розробка продукту або послуги	Розробка бізнес-моделі, пошук інвесторів	Розробка бізнес-плану	Аналіз можливостей, пошук інвесторів	Аналіз можливостей, розробка стратегії, бізнес-моделі
Назва стадій	Спрямування	Дитинство «давай-давай» і юність	Вхід на ринок	Дитинство і раннє зростання	Запуск бізнесу
Управлінські проблеми і завдання	Створення функціональної оргструктури управління, операційна ефективність	Делегування повноважень, децентралізація оргструктури управління	Вибір шляхів зростання	Вибір подальшого розвитку: зростання або продаж бізнесу	Вибір організаційно-правової форми
Назва стадій	Делегування	Ранній розквіт	Зростання	Стійке зростання	Зростання
Управлінські проблеми і завдання	Тримати баланс між централізованим контролем і операційною автономією підрозділів	Підтримувати досягнутий стан	Вибір стратегії зростання	Пошук ресурсів і інвестицій для зростання	Маркетинг, розвиток бізнесу, бюджетування, операційний менеджмент
Назва стадії	Координація, співпраця	Спад або ранній розквіт	Насичення і експансія	Насичення	
Управлінські проблеми і завдання	Подолання бюрократії, гнучкі поведінкові інструменти, інновації	Моніторинг результатів діяльності та змін у середовищі	Вибір шляхів подальшого зростання	Диверсифікація діяльності з метою зростання	
Назва стадії		Аристократизм та бюрократизація, смерть	Ліквідація	Скорочення	
Управлінські проблеми і завдання		Аналіз середовища і розробка заходів щодо адаптації до змін	Вибір оптимальних шляхів ліквідації	Продаж або перевизначення бізнесу, заміна управлінської команди	

Джерело: сформовано автором

2. Адізес І. К. *Управління життєвим циклом корпорацій*. Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018.

3. The Duke Entrepreneurial Process Manual. Access: <https://sites.fuqua.duke.edu/dukeven/selected-topics/the-entrepreneurial-process/>

4. Gregg A. Lichtenstein, Thomas S. Lyons. Revisiting the Business Life-Cycle: Proposing an Actionable Model for Assessing and Fostering Entrepreneurship // *International Journal of*

Entrepreneurship and Innovation 9(4):241-250 November 2008. DOI: 10.5367/000000008786208759
Access: <https://www.researchgate.net/publication/233603695> *Revisiting the business life-cycle Proposing an actionable model for assessing and fostering entrepreneurship*

5. Robert W. Price. *Roadmap to Entrepreneurial Success: Powerful Strategies for Building a High-Profit Business*. Hardcover – April 9, 2004 Access: <https://news.gcase.org/entrepreneurial-life-cycle/>

Igor РУДЕНКО,

аспірант кафедри економічної теорії та конкурентної політики,
Державний торговельно-економічний університет, Україна

ORCID 0000-0003-0781-9222

i.v.rudenko@knu.edu.ua

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНИ

Ключові слова: ринок інформаційних технологій, євроінтеграція, цифровізація

Анотація: Ринок інформаційних технологій в Україні посідає чільне місце у вітчизняній економічній структурі незважаючи на війну, а розвиток технологічного потенціалу випереджає низку розвинених країн. Однак наразі ринок потребує значного державного стимулювання та підтримки для забезпечення стійкого та сталого розвитку у післявоєнний період. Саме євроінтеграція має стати одним із гарантів майбутнього економічного зростання не тільки ринку інформаційних технологій, але й загальної економіки в цілому, яка у свою чергу має бути забезпечена Урядом України.

Ihor RUDENKO,

PhD student,

department of economics and competition policy,

State University of Trade and Economics, Ukraine

EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF THE FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY MARKET IN UKRAINE

Keywords: information technology market, european integration, digitalization